

Syrere tester EU's solidaritet

Martin Selsøe Sørensen

Sagesløse lande i Sydeuropa oversvømmes af asylansøgere. Både modtagerlandene og asylansøgerne så gerne, at de kunne fordele sig ud i Europa, men det forhindrer EU-regler og landene i Nord. Bulgarien er seneste land ramt af en flygtningestrøm som landet aldrig har set magen

Drømmen om Europa er krakeleret for en 48-årig flygtning. Han ligger og raller på en bulgarsk parkeringsplads med vidt åbne øjne omringet af råbende flygtninge fra Syrien. De har med hans arme og ben dinglende fra deres skuldre båret ham ud fra et værelse til den kølige asfalt ved flygtningecentret Pastrogor i det sydlige Bulgarien. De håber at få centrets personale til at tilkalde en læge.

Tidligere fik Bulgarien højst 400 asylansøgere om året, men nu er landet blevet et af de store mål for flygtninge på vej mod Europa, så tallet er vokset til 100 om dagen.

Det er sket efter krigen i Syrien, og efter det er lykkedes EU så godt som at lukke landegrænsen for flygtninge mellem Tyrkiet og Grækenland. Turen over Middelhavet er dyr

og farlig, så nu sætter flere og flere kurs mod Bulgarien.

Dermed smelter to af øjeblikkets mest dramatiske udfordringer for Europa sammen i Bulgarien og en stribe andre lande langs EU's sydlige grænse, hvor strømmen af flygtninge fra særligt Syrien hver dag og nat bringer nye udfordringer til netop de lande, der er hårdest ramt af den økonomiske krise.

30.000 om et år

Fra Rom til Athen til Sofia vokser presset fra asylansøgere med behov for beskyttelse, husly, lægehjælp og ikke mindst indkomst. Alt det regeringerne i varierende grad har svært ved at garantere deres egne befolkninger.

Inden årets udgang ventes mindst

BAGGRUND

11.000 immigranter at være kommet til Bulgarien fra Tyrkiet. Fortsætter udviklingen vil der være 30.000 om et år, og det i et land, der hverken har pengene, faciliteterne eller erfaringerne til at håndtere dem. Landets hastigt anlagte flygtningecentre nåede deres maksimale kapacitet, da antallet rundede 5.000.

For at prøve at få bedre styr på strømmen har Bulgarien begyndt opførelsen af et 30 kilometer langt og tre meter højt hegn på grænsen til Tyrkiet i stil med det, der også er opført langs Grækenlands grænse til Tyrkiet. Hegnet skal, ifølge myndighederne, ikke forhindre flygtningestrømmen, men lede den fra svært kontrollable dele af grænsen med tætte skove og bjerge, til mere åbne områder, hvor bulgarsk politi har mulighed for at finde dem.

FN's Flygtningehøjkommissariat følger nøje planerne og udtrykker forståelse for den bulgarske situation, men også en bekymring over, hvad det kan betyde for legitime asylansøgere mulighed for beskyttelse.

“Vi er bekymrede over de bulgarske myndigheders udsagn om, at grænsekontrollen forstærkes, fordi vi frygter, det handler om at få færre mennesker ind. Vi forstår behovet for oprustning, men asylansøgere har ret til at komme ind i landet, og det er vigtigt, at hegnene ikke kommer til at virke afskrækkende. Ansvarret skal ikke flyttes til for eksempel Tyrkiet, det skal deles”, siger Boris

Cheshirkov fra UNHCR, FN's Flygtningehøjkommissariats, kontor i hovedstaden Sofia.

Det svære transitland

Tyrkiet, der fungerer som transitland, giver kun asyl til flygtninge fra Europa, hvilket i sagens natur ikke hjælper ret mange, og slet ikke syrer. De over 600.000 der opholder sig i landet i øjeblikket, er registrerede som gæster, og ikke flygtninge.

Langs den mere åbne grænse mellem Bulgarien og Tyrkiet er der barberet en tyve meter bred stribe i skoven, som med få meters mellemrum er overvåget af roterende kameraer.

En bulgarsk grænsevagt stiger ud af sine grønne landrover og springer over et hjulspor.

“Nu er jeg i Tyrkiet”, griner han, og springer tilbage til EU igen.

Lige her er der ingen hegn, men kameraer, mænd og hunde nok til at sikre, at ingen kommer ind uden at blive opdaget.

Trods bevogtningen lykkes det alligevel det stigende antal asylansøgere at komme ind og aflevere deres ansøgninger om lovligt ophold og beskyttelse.

Centret i Pastrogor er bygget til formålet, men selv om det er relativt nyåbnet, er det for længst løbet tør for plads, så asylansøgere er stuvet sammen i klynger af køjesenge i fællesområder, hvor udspændte lagner er eneste værn om privatlivet.

Fællestoiletterne stinker langt

væk, og fugt har jordslået væggene, men Pastrogor er stadig et af de bedste opholdssteder for asylansøgere i Bulgarien. Andre steder bor de i telte, eller hvad de selv kan finde ud af.

En bulgarsk embedsmand anerkender, at det slet ikke er godt nok, men siger samtidig det, der er regeringens officielle politik: EU er nødt til at hjælpe. Bulgarien har ikke de økonomiske ressourcer til at give mere end tag over hovedet og 250 kr. i lommepenge per person til mad og fornøjelser. Skolegang til børnene eller bare fritidsaktiviteter er der ingen af.

Lommepengene kan en familie klare sig for med stordriftsfordele, hvis de går de otte kilometer ned til byen i stedet for at handle i centrets dyre butik. Her koster to tomater næsten det samme som et kilo koster i byen. Enlige kan ikke klare sig, siger de.

EU har lovet Bulgarien både teknisk og økonomisk hjælp, så asylansøgningsproceduren kan speedes op og strømlines og så landet kan yde bedre hjælp til de tilrejsende. Det er tiltrængt, for mange flygtninge klager over, at de har ventet i måneder uden at få besked om, hvor længe de skal vente mere, og hvad der siden skal ske med dem. Så, så langt så godt for EU.

Men paradoksalt nok er de fleste asylsøgere ikke særligt i interesserede i asyl i hverken Bulgarien eller Italien eller Grækenland for den

sags skyld. Når de alligevel er nødt til at blive der, er det på grund af EU's asylregler, der siger, at man skal søge asyl, hvor man først kommer ind i EU.

Prøver man siden at søge andre steder, eller opholder man sig der uregistreret, og bliver man opdaget, bliver man returneret til første opholdsland. Tilbagesendelser til Grækenland har i nogle år været suspenderet på grund af landets dårlige asylsystem, men det er nu ved at komme på fode, så den undtagelse kan i princippet snart blive ophævet.

Derfor handler det for asylansøgere om at undgå at blive opdaget. Den øgede kontrol langs de ydre grænser gør det dog stadig mere vanskeligt at komme uset ind, og til tider er det livsfarligt for de, der prøver. Op mod 1.000 immigranter er bare i efteråret druknet på sejlads mod EU's kyster.

Tævet og plyndret

I Pastrogor siger de ophidsede flygtninge omkring den 48-årige på asfalten, at han kaster blod op og har gjort det i en måned, efter han forsøgte at flygte videre til Serbien, men blev tævet og fik frarøvet alle sine penge. Flygtningene prøver at få centervagterne til at ringe efter en ambulance, men det vil de ikke.

“Vi har med sikkerhed at gøre, sundhed er ikke vores ansvar”, siger en af vagterne, og forklarer nærmere: “Der har lige været en læge og

BAGGRUND

give ham medicin. Han havde samme problem i går”.

For Bulgarien så det i begyndelsen af september ud til, at udgifterne inden årets udgang ville løbe op i, hvad der svarer til 38 millioner danske kroner. En måned senere var flygtningestrømmen taget så meget til, at overslaget er vokset til det tredobbelte.

Talsmanden for FN's Flygtningehøjkommissariat siger, at Bulgarien har problemer med at tage sig af de mange mennesker, der vælter ind over grænsen.

“Et af de mere alvorlige problemer er belastningen af det personale, myndighederne har til rådighed. Pastrogor er for eksempel underbeholdt. De er normeret til 300 beboere, men huser 500, og personalet skal også dække et andet center med 1.000 beboere”, siger Boris Cheshirkov fra UNHCR.

“Der skal være mere permanent personale til rådighed og herunder lægefagligt personale, så folk med behov kan garanteres adgang til lægehjælp, uanset om de opholder sig i centre eller hos politiet”.

Læger uden Grænser siger om de bulgarske lejre, at der er “forfærdende forhold i modtagecentre og en katastrofal mangel på lægehjælp”.

Lidt skum eller savl driver ud af mundvigen på den 48-årige, mens en af flygtningene urutineret gnubber ham på maven og brystet. Kakaofonien af vrede stemmer tager til, da

manden begynder at mumle en bøn, som døende siger, når de ved, de skal dø. Han overlever dog, i hvert fald i denne omgang.

Trækket mod nord

Pastrogor ligger for enden af en slette, der strækker sig næsten ned til Istanbul 250 kilometer væk. I århundreder er trækfugle kommet denne vej forbi på turene mellem kolde og varme egne. På denne tid af året drager de syd på og ses sværme i mindre flokke hen over slettens buske, træer og marker, der alle er i brune nuancer.

Skjult mellem skovens lige så faldende træer foregår et helt andet træk, og i modsætning til fuglene går det kun fra syd til nord. For menneskesmuglerne er det blevet for farligt at føre deres kunder helt til Bulgarien. Bevogtningen er for stærk, og faren for at blive anholdt er dermed for stor.

Immigranter føres fra Istanbul til et punkt et par kilometer før den bulgarske grænse, nogle gange til steder, hvor grænsebyen Slivengrads lys er synlige, så de flygtende har et pejlemærke, og så bliver de sendt af sted på egen hånd. Andre går over bjerge og farer vild på vejen.

“Er det her Bulgarien”, spørger en mand fra Mali.

Det er en tidlig aften i november. Solen er på vej ned, tusmørket trænger sig på, koklokker kimer på vej mod malkning, og en fåreflok kom-

mer vrimlende ned ad en bakkeskråning. To lettiske grænsevagter med camouflageuniformer skuer i kikkert over en dal mod en skov på den modsatte skråning. De er udsendt for at bevogte EU's ydre grænse og har netop fisket manden og en kvinde fra Congo ud fra skoven, hvor de har opholdt sig i to dage og nætter. Det har været koldt, for allerede om efteråret er der ned til encifrede nattemperaturer.

“Vi hørte noget pusle i skoven, og så fandt vi dem. De gemte sig”, siger letten.

Nu sidder de flygtende og skutter sig på den kolde jord, mens de venter på en bil, der skal køre dem til grænsepolitiets hovedkvarter.

“Vi vil søge asyl i Bulgarien”, siger manden og byder af en pose med kiksesmulder, der må være resten af deres proviant.

Kvinden græder, hun har brunt mudder op ad benene, og grænsevagternes hund løber og leger med sin snor. Den ene af letterne prøver at få flygtningene til at lave lidt gymnastik for at holde varmen, men de har ikke lyst til gymnastik.

“Jeg ved ikke, hvor længe vi har

været under vejs”, siger manden, der heller ikke rigtig kan eller vil forklare, hvordan han kom fra Mali til Tyrkiet.

For Bulgarien er flygtningestrømmen ikke kun en økonomisk prøvelse, men også en prøve på EU-partnerens solidaritet med unionens fattigere og i denne forbindelse sagesløse lande. Bulgarien og flere andre sydeuropæiske lande så gerne, at Nord- og Vesteuropa tog flere flygtninge, end tilfældet er i dag, i stedet for at stavnsbinde asylansøgerne og blot bidrage med penge og eksperter.

Men det vinder intet gehør hos partnerne i for eksempel Skandinavien. En topembedsmand i det bulgarske udenrigsministerium siger, at ingen er så stejlt afvisende over for en mere solidarisk løsning end de skandinaviske lande. Det med så stort eftertryk, at bulgarerne på det nærmeste har opgivet overhovedet at bringe sagen op.

Martin Selsø Sørensen er dagbladet Politikens korrespondent med base i Tyrkiet. Denne artikel indeholder elementer af hans reportager til Politiken.